

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI

Hokimjonova Maftunaxon Zairovna

Farg'ona viloyat pedagogik mahorat markazi

Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim metodikalari

kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning mazmuni, ahamiyati hamda uni amalga oshirishda tarbiyachining roli yoritilgan. Ekologik ta'lim va tarbiyaning erta yoshdan boshlab berilishi bolalarda tabiatga nisbatan ehtiyotkorlik, mehr va mas'uliyat hissini uyg'otadi. Maqolada ekologik tarbiya jarayonida qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar haqida ham fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Ekologik madaniyat, ekologik tarbiya, maktabgacha ta'lim, bolalar rivojlanishi, interfaol metodlar, tabiat, tarbiyachi.

Bugungi kunda insoniyat oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — tabiatni asrash, ekologik muvozanatni saqlash va kelajak avlodlarda ekologik ongni shakllantirishdir. Shu boisdan, O'zbekiston Respublikasida ekologik madaniyatni oshirishga qaratilgan davlat dasturlari, qonunlar va ta'lim tizimidagi islohotlar keng amalga oshirilmoqda. Maktabgacha ta'lim bosqichida ekologik tarbiyani yo'lga qo'yish — ekologik tafakkurli, mas'uliyatli va ongli shaxsni shakllantirishning poydevoridir.

1. Ekologik madaniyat tushunchasi va uning ahamiyati

Ekologik madaniyat — bu insonning tabiatga nisbatan ongli, mas'uliyatli munosabati, atrof-muhitni asrashga intilishi hamda ekologik qadriyatlarni e'tirof

etishidir. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish ularning kelgusida hayot tarzi va ijtimoiy faoliyatiga bevosita ta'sir qiladi.

2. Ekologik tarbiyada tarbiyachining roli

Tarbiyachi bolalarda tabiatga muhabbatni uyg'otuvchi eng muhim shaxsdir. U bolalarni o'simlik va hayvonot olami bilan tanishtirib boradi, kuzatishlar, suhbatlar, o'yinlar orqali ekologik tushunchalarni singdiradi. Tarbiyachining shaxsiy namunasi bolalarga kuchli ta'sir ko'rsatadi — u o'zi tabiatni asraydi, chiqindini to'g'ri tashlaydi, suvni tejaydi va bolalarni ham bunga o'rgatadi.

3. Ekologik tarbiyada qo'llaniladigan samarali metodlar

Maktabgacha ta'limda ekologik tarbiyani amalga oshirishda quyidagi metodlar juda samarali hisoblanadi:

Kuzatuv metodlari (tabiat hodisalarini kuzatish, o'simlik o'sishini ko'rish);

Didaktik o'yinlar ("Tabiatni asraymiz", "Toza havo kimga kerak?");

Amaliy mashg'ulotlar (ko'chat ekish, gullarga suv quyish, chiqindilarni ajratish);

Loyiha metodlari ("Bizning yashil burchak", "Toza hovli");

Multimedia texnologiyalari yordamida ekologik mavzularni tushuntirish.

4. Ota-onalar bilan hamkorlik

Ekologik tarbiya faqat ta'lim muassasasida emas, balki oilada ham davom etishi kerak. Shu bois tarbiyachilar ota-onalar bilan seminarlar, suhbatlar va amaliy tadbirlar o'tkazib, ularni farzand tarbiyasiga faol jalb etishlari zarur.

Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish — bu nafaqat ta'lim jarayonining bir bo'lagi, balki milliy qadriyat va insonparvarlikning muhim

ifodasidir. Bola erta yoshdan tabiatni asrashni o'rganar ekan, u kelajakda mas'uliyatli, vatanparvar va ekologik madaniyatli inson bo'lib yetishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
2. "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonun. — Toshkent, 2019.
3. Karimova N., To'rayeva S. Maktabgacha ta'limda ekologik tarbiya asoslari. — Toshkent: Fan, 2021.
4. www.mdo.uz — O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim agentligi rasmiy sayti.
5. Xolmatova G. Bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish usullari. // "Ta'lim va innovatsiya" jurnali, №2, 2023.